

UV 3/2002

Euron käyttöönoton jälkeen yksityisten yhtiöiden ulkomaisten sijoitusten määrä on paljon yli kymmenkertaistunut.

Voidaan sanoa, että euro aukaisi padot suomalaisen eläkerahan maastalähdölle. Siitä ei ole hyvä seurannut.

Pörssikurssien lasku ja dollarin devalvoituminen on vähentänyt tulevien eläkkeiden rahoitusta.

Rahastot 430 vanhaa miljardia!

Suomen eläkejärjestelmään kuuluvat sekä Kela, joka tuottaa kaikille kansalaisille peruseläketurvan, että yksityiset työeläkeyhtiöt, jotka rahastoivat eläkemaksuja tulevien eläkkeensaajien hyväksi.

Työeläkeyhtiöt sekä eläkesäätiöt ja –kassat keräävät työnantajilta ja työntekijöiltä itseltään eläkemaksuja enemmän kuin ne maksavat eläkkeitä. Näiden eläkemaksujen tuotto on tarkoitettu käytettäväksi tulevaisuudessa eläkkeiden maksuun.

Työeläkerahastoissa on yli 70 miljardia euroa. Vanhassa rahassa niiden hallussa siis on noin 430 miljardia markkaa irtonaista eläkerahaa. Summa on kaksi kertaa suurempi kuin Suomeen valtion vuosittainen tulo- ja menoarvio ja yli puolet Suomen vuosittaisesta kansantulosta.

Tämä eläkerahapotti pitää sisällään rahan valtaa kaikkinaiseen omaisuuteen: kiinteistöihin, velkakirjoihin ja arvopapereihin. Se on valtaa, jonka tulee kuulua työntekijöille, sillä kysymys on heidän tulevista eläkkeistään.

Työntekijöitä työeläkeyhtiöiden hallintoelimissä edustavat ay-pamput. Kolmannes niiden jäsenistä on ay-johtajia (ja kolmannes työnantajapamppuja), joiden tehtävä on vähän samanlainen kuin on ollut valtion rooli Sonerassa: he siunaavat yritysjohtajien ehdotukset turhia kyselemättä.

Eläkerahoja pörssiosakkeisiin

Rahojen perään olisi pitänyt kysellä siinä vaiheessa, kun työeläkeyhtiöt alkoivat ”diversifioida portfolioitaan” alkamalla ostella ulkomaisten pörssiyhtiöiden osakkeita siihen kalliiseen aikaan, jolloin pörssikurssit olivat taivaissa ja dollarin arvo – euron devalvoitumisen seurauksena – ylikorkealla.

Osakkeiden osuus työeläkerahastojen sijoituksista on vajaa kolmannes: 20 miljardia euroa.

Yli puolet kaikista sijoituksista on kiinnitetty ulkomaiseen omistettavaan, ja osakesijoituksista kokonaista 61 % on tehty ulkomaille. Pääosa näistä sijoituksista on tehty euroalueen ulkopuolelle – ja ne on siis tehty suurella valuuttakurssiriskillä: dollarin devalvoituminen on uhka rahojen arvon säilymiselle.

Sijoitusten arvon alenemisesta kertovat luvut, joiden mukaan työeläkeyhtiöiden omistamien osakkeiden arvo laski vuonna 2001 yleisen kurssilaskun myötä noin neljänneksen.

Kaiken sen menettivät tulevat suomalaiset eläkkeensaajat sen johdosta, että sijoitussalkkujen hoitajiin oli tarttunut pörssihuuma: ostettiin ulkomaisia osakkeita kalliisiin hintoihin. Optio- ja komissiopojat ja –tytöt halusivat uskoa hintojen olevan tulevaisuudessa vieläkin kalliimpia.

Vuonna 2001 osakkeita ostettiin USA:sta, vaikka oli jo merkkejä siitä, että dollari alkaa devalvoitua. Osakeostoja jatkettiin edelleen vuonna 2002, vaikka oli merkkejä siitä, että pörssikurssit olivat edelleen alenemaan päin. Vuoden 2002 alussa osakeostoista 2/3 tehtiin euroalueen ulkopuolelle aivan erityisen suurella riskillä.

Ay-pamput eivät jarruta

Se, että ostettiin amerikkalaisia osakkeita kalliilla, oli väärä arvio, johon ovat syyllistyneet palkansaajien edustajat työeläkeyhtiöiden hallintoelimissä samaan tapaan kuin poliitikot ovat vastuussa Sonerasta.

Sen ohella, että ay-pamput istuvat yksityisten työeläkeyhtiöiden hallituksissa, eläkerahastovaltaa edustaa myös julkinen sektori, varsinkin Kuntien eläkevakuutus.

Kuntatyöntekijöiden osuus kaikista eläkerahastojen varoista on lähes viidennes. Se näyttää olevan vallankäytön näkökulmasta neutraalia rahaa, eli sen julkisen rahan edustajille ei anneta lainkaan ohjeita yhtiökokouksissa käyttäytymistä varten. Pitäisi antaa.

Eläkerahojen sijoittaminen ei saa olla mikään neutraali asia, vaan sen tulee myös olla vallankäyttöä tulevien eläkkeensaajien hyväksi ja korkean yritysmoraalin puolesta.

EU:n eläkepommi

EU:ssa tikittää oma eläkepommi, jossa on itselaukaisin.

Useissa maissa eläkejärjestelmät ovat maksuperusteisia, eikä niihin kuulu lainkaan maksujen rahastointi ennalta. Valtio maksaa budjettivaroista eläkekustannukset sitä mukaan kuin niitä tulee maksuun.

Eläkepommi on väestön vanheneminen näissä maissa. Seuraavien 30 vuoden aikana yli 65-vuotiaan väestön määrän odotetaan nousevan nykyisestä 16 prosentista noin neljännekseen.

EU:n suurissa jäsenmaissa Ranskassa, Saksassa ja Italiassa se merkitsee julkisten eläkemenojen valtaisa kasvua, kun entistä pienemmän työssäkäyvän väestönosan on maksettava entistä suurempi osuus tuloistaan entistä suuremmalle joukolle eläkeläisiä – tai sitten eläkeikä on nostettava 70-72 vuoteen!

Suomen rahastoiva järjestelmä on yritys vastata tähän ongelmaan. On kuitenkin varottava sitoutumasta pörssiin. Siitä on vuoden aikana syntynyt miljardien tappiot tulevien eläkkeensaajien vahingoksi.